

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра екології та ботаніки

«Затверджую»
Завідувач кафедри
екології та ботаніки
В.Г. Скляр

_____“ _____”_____2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВБВ 2. Основи туризмознавства

Спеціальність: 242 «Туризм»

Факультет: *Агротехнологій та природокористування*

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма з «**Осно**в туризмознавства» для студентів спеціальності
242 Туризм

Розробник: д. б. н., професор кафедри екології та ботаніки
Скляр В.Г. _____

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри екології та ботаніки
Протокол від 8 квітня 2019 року № 14

Завідувач кафедри _____ **В.Г. Скляр**

Погоджено:

Декан факультету _____ **І.М. Коваленко**

Методист навчального відділу _____

Зареєстровано в електронній базі: дата: _____ 2019 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 24 Сфера обслуговування	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціальність: 242 «Туризм»	Рік підготовки:	
Змістових модулів: 2		2019-2020-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання: -		Курс	
		1	
Загальна кількість годин - 90		Семестр	
	2-й		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента - 8	Лекції		
	12 год.		
	Практичні, семінарські		
	26 год.		
	Лабораторні		
	-	-	
	Самостійна робота		
52			
Вид контролю: Залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 42,2/57,8 (38/52)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: вивчення наукових основ туризмознавства, формування у студентів знань, умінь і навичок в галузі туризмознавства, формування умов для здійснення оцінки туристичних ресурсів, функцій туризму та передумов здійснення туристичної діяльності.

Завдання: опанувати комплекс знань по основам туризмознавства; вивчити основні теоретичні положення дисципліни; вироблення навичок вибору нових форм та методів здійснення туристичної діяльності при створенні цілісної, ефективної та гнучкої системи управління в рекреаційній сфері в умовах розвитку ринкової економіки.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

- знати:** - структуру та зміст навчальної дисципліни;
 - основні поняття і проблеми туризмознавства;
 - основні напрямки розвитку туризмознавства, основні підходи, принципи, методи, функції, основні категорії та інструменти предмету курсу;
 - функції туризму в суспільстві;
 - форми та види туризму;
 - основні центри розвитку різних видів туризму;
 - принципи розміщення готельного та ресторанного господарства;
 - вплив основних чинників на розвиток туризму;
 - взаємозв'язки туристичних операторів та туристичних агентств;
 - правові засади діяльності туристичних організацій;
 - фактори ризику в туризмі.

- вміти:** - аналізувати основні чинники розвитку туризму;
 - характеризувати основні види та форми туризму;
 - формулювати основні терміни та поняття курсу;
 - працювати з статистичними даними;
 - складати програми турів по регіоні, країні та за її межами;
 - створювати технологічну схему підготовки туру;
 - опрацьовувати наукову літературу.

2. Програма навчальної дисципліни знаходиться на апробації
 (затверджена на засіданні кафедри екології та ботаніки,
 протокол від 8 квітня 2019 року № 14)

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади вивчення туристично-рекреаційних ресурсів та історія розвитку туристичної діяльності в Україні та світі.

Тема 1. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ТУРИЗМУ. Періодизація історії туризму. Подорожі та мандрівки в епоху стародавнього світу. Подорожі епохи середньовіччя. Подорожі й туризм у XVII-XVIII ст.

Тема 2. СУЧАСНИЙ СВІТОВИЙ ТУРИЗМ. Друга половина XX ст. - сучасний етап історії світового туризму. Міжнародне туристичне співробітництво. Світові туристичні регіони.

Тема 3. ІСТОРІЯ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ. Мандрівництво як джерело зародження туризму в Україні. Український туризм у XIX – першій половині XX ст. Зародження організованих форм. Туризм в Україні в 70-80-ті роки XX ст. Туризм в Україні на сучасному етапі.

Тема 4. ТЕОРІЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. Культурно-історичне та соціально-економічне значення туризму у розвитку суспільства. Туризм - галузь вкладання капіталів.

Тема 5. ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПОНЯТТЯ ТА ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ. Поняття та функції туризму. Функції туризму в суспільстві.

Тема 6. СОЦІАЛЬНІ ТА ПРАВОВІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ. Умови та фактори розвитку туризму. Туризм і сфера послуг. Правові засади діяльності туристичних організацій.

Тема 7. ФОРМИ ТА ВИДИ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. Форми та види туризму. Види маршрутів і турів. Програми перебування туристів.

Тема 8. ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ТУРИСТИЧНІЙ ГАЛУЗІ. Агент по організації туризму. Екскурсовод і гід-перекладач. Менеджер туризму. Професійна етика у туристичній діяльності.

Тема 9. СИСТЕМА МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В ТУРИЗМІ. Суть, типи і напрями маркетингових досліджень в туризмі. Етапи маркетингових досліджень. Форми організації маркетингових досліджень в туризмі.

Змістовий модуль 2. Розвиток туристичної індустрії. Проблеми і перспективи розвитку рекреаційно-туристичного господарства на сучасному етапі.

Тема 10. АНАЛІЗ МАРКЕТИНГОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В ТУРИЗМІ.

Маркетингова інформація та її види. Методи збору маркетингової інформації. Система аналізу маркетингової інформації.

Тема 11. АНАЛІЗ МАРКЕТИНГОВОГО СЕРЕДОВИЩА ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ. Дослідження маркетингового середовища туристичних підприємств. Маркетингові дослідження ринку туристичних послуг. Маркетингові дослідження конкурентів. Фактори формування системи маркетингу персоналу на підприємствах.

Тема 12. ЦІНОУТВОРЕННЯ В ТУРИЗМІ. Ціна в комплексі маркетингу туристичного підприємства. Фактори та цілі ціноутворення. Методи ціноутворення в туризмі. Вибір та реалізація цінової стратегії.

Тема 13. ФОРМУВАННЯ ЗБУТОВОЇ СТРАТЕГІЇ ТУРИСТИЧНИМИ

ПІДПРИЄМСТВАМИ. Канали збуту туристичного продукту. Вибір посередників та напрямки співпраці з ними. Планування маркетингової діяльності в туризмі.

Тема 14. ОСНОВИ ТУРОПЕРЕЙТІНГУ. Організація роботи туристичної фірми.

Технологія організації туристичної подорожі

Тема 15. НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ В ТУРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.

Договірні стосунки в туризмі. Туристичні документи. Туристичні формальності.

Тема 16. ОСНОВИ ЕКСКУРСОЗНАВСТВА. Екскурсія як вид туристичної діяльності. Класифікація екскурсій. Методика створення екскурсії. Методика проведення екскурсії. Техніка проведення екскурсії.

Тема 17. ЕКОНОМІКО-СОЦІАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТУРИЗМУ. Права та обов'язки туристів. Претензійна робота в сфері туризму. Страхування в туризмі.

Тема 18. БЕЗПЕКА ТУРИСТИЧНИХ ПОДОРОЖЕЙ. Безпека туристичних подорожей як умова їх організації та здійснення. Фактори ризику в туризмі. Туризм і довкілля.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Усього	Денна форма					Усього	Заочна форма				
		у тому числі						у тому числі				
1	2	л	п	лаб	інд	с.р.	8	л	п	лаб	інд	с.р.
Модуль 1. Теоретико-методологічні засади вивчення туристично-рекреаційних ресурсів												
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади вивчення туристично-рекреаційних ресурсів та історія розвитку туристичної діяльності в Україні та світі.												
Історія розвитку світового туризму.	5		2			3						
Сучасний світовий туризм.	3					3						
Історія туризму в Україні.	3					3						
Теорія туристичної діяльності.	9	2	4			3						
Основні теоретичні поняття та їх визначення.	5	2				3						
Соціальні та правові основи розвитку туризму.	5	2				3						
Форми та види	9	2	4			3						

туристичної діяльності.												
Професійна діяльність туристичній галузі. у	7		4			3						
Система маркетингових досліджень туризмі. в	3					3						
Разом за змістовим модулем 1	49	8	14	-	-	27						
Модуль 2. Провідні особливості та ознаки туристичної індустрії												
Змістовий модуль 2. Розвиток туристичної індустрії. Проблеми і перспективи розвитку рекреаційно-туристичного господарства на сучасному етапі.												
Аналіз маркетингової інформації туризмі. в	3					3						
Аналіз маркетингового середовища туристичної Галузі.	3					3						
Ціноутворення туризмі. в	3					3						
Формування збутової стратегії туристичними підприємствами.	3					3						
Основи туropolерейтінгу	3					3						
Нормативні документи туристичній діяльності. в	9	2	4			3						
Основи екскурсознавства	6		4			2						
Економіко-соціальні особливості туризму.	8	2	4			2						

Безпека туристичних подорожей.	3					3					
Разом за змістовим модулем 2	41	4	12	-	-	25					
Усього годин:	90	12	26		-	52					

5. Теми та план лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Лекція 1. ТЕОРІЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. 1.Культурно-історичне та соціально-економічне значення туризму у розвитку суспільства. 2.Туризм - галузь вкладання капіталів.	2
2	Лекція 2. ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПОНЯТТЯ ТА ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ. 1.Поняття та функції туризму. 2.Функції туризму в суспільстві.	2
3	Лекція 3. СОЦІАЛЬНІ ТА ПРАВОВІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ. 1.Умови та фактори розвитку туризму. 2.Туризм і сфера послуг. 3.Правові засади діяльності туристичних організацій.	2
4	Лекція 4. ФОРМИ ТА ВИДИ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. 1.Форми та види туризму. 2.Види маршрутів і турів. 3.Програми перебування туристів.	2
5	Лекція 5. НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ В ТУРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ. 1.Договірні стосунки в туризмі. 2.Туристичні документи. 3.Туристичні формальності.	2
6	Лекція 6. ЕКОНОМІКО-СОЦІАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТУРИЗМУ. 1.Права та обов'язки туристів. 2.Претензійна робота в сфері туризму. 3.Страхування в туризмі.	2
	Разом:	12

7.Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Періодизація історії туризму	2

2	Функції туризму в суспільстві	4
3	Форми та види туризму	4
4	Правові засади діяльності туристичних організацій	4
5	Туристичні документи	4
6	Туризм і довкілля	4
7	Принципи складання туристичних програм	2
8	Міжнародне туристичне співробітництво	2
	Разом:	26

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія розвитку світового туризму.	3
2	Сучасний світовий туризм.	3
3	Історія туризму в Україні.	3
4	Теорія туристичної діяльності.	3
5	Основні теоретичні поняття та їх визначення.	3
6	Соціальні та правові основи розвитку туризму.	3
7	Форми та види туристичної діяльності.	3
8	Професійна діяльність у туристичній галузі.	3
9	Система маркетингових досліджень в туризмі.	3
10	Аналіз маркетингової інформації в туризмі.	3
11	Аналіз маркетингового середовища туристичної Галузі.	3
12	Ціноутворення в туризмі.	3
13	Формування збутової стратегії туристичними підприємствами.	3
14	Основи туropolерейтінгу	3
15	Нормативні документи в туристичній діяльності.	3
16	Основи екскурсознавства	2
17	Економіко-соціальні особливості туризму.	2
18	Безпека туристичних подорожей.	3
	Разом:	52

Тема 17. Права та обов'язки туристів. Претензійна робота в сфері туризму. Страхування в туризмі.

Тема 18. Безпека туристичних подорожей як умова їх організації та здійснення. Фактори ризику в туризмі. Туризм і довкілля.

1. Методи навчання за джерелом знань:

1.1. **Словесні:** розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), лекція, інструктаж, робота з книгою (читання, переказ, виписування, складання плану, рецензування, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, опорних конспектів тощо).

1.2. **Наочні:** демонстрація, ілюстрація, спостереження.

1.3. **Практичні:** практична робота, вправа, виробничо-практичні методи.

2. **Методи навчання за характером логіки пізнання:** аналітичний, індуктивний та дедуктивний методи, методи синтезу.

3. **Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів:** проблемний, дослідницький, репродуктивний, пояснювально-демонстративний.

11. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС

2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація)

3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:

- рівень знань, продемонстрований на практичних, лабораторних та семінарських заняттях;

- активність під час обговорення питань, що винесені на заняття;

- результати виконання та захисту практичних робіт;

- експрес-контроль під час аудиторних занять;

- самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;

- написання рефератів;

- результати тестування;

- письмові завдання при проведенні контрольних робіт.

11. Розподіл балів, які отримують студенти (денна форма навчання)

Поточне тестування та самостійна робота											С Р С	Разом за модулі та	Атестація	Сума	
Модуль 1 – 35 балів						Модуль 2 - 35 балів									
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2									
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T1 0	T1 1	T1 2				
6	6	6	6	6	5	6	6	6	6	6	5	1 5	85 (70+15)	1 5	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
		90 – 100
82-89	B	добре
75-81	C	
69-74	D	
60-68	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література

Базова

1. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування: Монографія. – К.: В-во Київського університету, 2001.-395с.
2. Внутрішній туризм в Україні: окремі аспекти. Збірка статей.-К.: Вид-во ФПУ, 2007. – 161 с.
3. Дмитрук О.Ю. Екологічний туризм: сучасні концепції менеджменту і маркетингу Навчальний посібник. - К.: Альтерпрес, 2004. - 192 с.
4. Забалдіна Ю.Б. Маркетинг туристичного підприємства: Навчальний посібник. – К. Вид-во ФПУ, 2002. – 196 с.
5. Закон України «Про музеї та музейну справу» від 29 червня 1995 р. №29/95 // Відомості Верховної Ради України. – 1995. - №25. – Ст. 191.
6. Закон України "Про туризм" від 18.11.2003 р. // ВВР.- 2004.
7. Зорин И.В. Менеджмент туризма. Туризм и отраслевые системы: Учебник.– М.: Финансы и статистика, 2001. – 272 с.
8. Історико-культурна спадщина України. – К. Вид-во ФПУ, 1998. – 400 с.
9. Игнатенко Н.Г., Руденко В.П. Природно-ресурсный потенциал территории.- Львов: изд. ЛГУ Вища школа, 1986.-161с.
10. Котлер Ф., Боуэн Дж., Мейкенз Дж. Маркетинг. Гостеприимство и туризм: Учебник для вузов / Пер. с англ.; Под ред. Р.Б. Ноздревой. - М.: ЮНИТИ, 1998. - 787 с.
11. Килимистий С.М. Анімація в туризмі: Навчальний посібник. – К.: Вид-во

ФПУ, 2007. – 188 с.

12. Лук'яненко В.А. Охорона праці в туризмі: Конспект лекцій. – К. Вид-во ФПУ, 2007. – 230 с.
13. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) – К.: Альтерпрес, 2002.-436с.
14. Мезенцев К.В., Мезенцева Н.І. Основи зовнішньоекономічної діяльності: Навчальний посібник. – К. Вид-во ФПУ, 2003. – 160 с.
15. На допомогу підприємцеві туристичної галузі: Методичний посібник. Вип. 1. Господарська діяльність. Ліцензування. Дозволи на туристичний супровід. Сертифікація. Безпека перевезень. – К. Вид-во ФПУ, 2005. – 127 с.
16. Сокол Т.Г. Основи туристичної діяльності: Навчальний посібник. – 2-е вид., випр. та доп. – К. Вид-во ФПУ, 2006. – 76 с.
17. Стеченко Д.М., Дука А.П. Словник-довідник з менеджменту. – К. Вид-во ФПУ, 1999. – 368 с.
18. Туристично-краєзнавчі дослідження: Збірник наукових статей. - Випуск 2. – К. Вид-во ФПУ, 1999. – 655 с.
19. Фастовець О.О. Організація транспортних подорожей і перевезень туристів: Навчальний посібник. – К.: Вид-во ФПУ, 2007. – 233с.
20. Шарапова А.О. Ціни та ціноутворення у туризмі: Конспект лекцій. – К. Вид-во ФПУ, 2007. – 101 с.

Інформаційні ресурси

1. www.heritage.unesco.ru
2. www.tourism.gov.ua.
3. www.unesco.org
4. www.world-tourism.org.
5. www.wttc.org.